

Ganita mare

30e jaargang nummer 2 - 2023

Uitgave van de Historische Kring Gente

Inhoud 2023-2

- 2 **Allerlei**
- 3 **Gendt in beeld**
- 4 **Uitnodiging**
- 5-10 **Vleumingen-West,
een nieuwbouwwijk**
- 11-15 **Burchtgraafstraat**
- 16-19 **Kersenkoningin 2022
Tessa Wallenburg**
- 20-21 **Nimwè-ge, Actie 1000ste lid**
- 22-27 **Waarom Kasteel Hulhuizen toch in
de Klompenwaard gezocht moet
worden**
- 28-29 **Fotopresentatie op 18 april met
Henk Klaassen**
- 30 **Nieuwe leden, Aanwinsten,
Overleden**
- 31 **Bestuur, Colofon**

Foto voorpagina:

Kersenfeest 2022
Hofdame Hilde van Meerendonk
Kersenkoningin Tessa Wallenburg
Hofdame Hilde Wissing

Rabo ClubSupport 2023

Van 4 t/m 26 september gaat de Rabo Club-Support 2023 Maas en Waal - Oost Betuwe weer van start. Leden van de Rabobank kunnen één stem op hun favoriete vereniging of club uitbrengen. Totaal hebben ze 3 stemmen te verdelen over 3 verenigingen of clubs. Alleen wie tijdig als lid van de Rabobank is geregistreerd, mag stemmen.

Iedere stem levert onze vereniging geld op. Allereerst houden we voor dat geld de contributie gelijk en mochten we zoals de voorgaande jaren ruim bedacht worden, kunnen we een deel van het ontvangen bedrag besteden aan verhuizing en digitalisering.

Als u bij het stemmen hulp nodig heeft, willen wij u graag tijdens onze openingsuren helpen; de koffie of thee staat klaar.

Open Monumentendagen 9 en 10 september 2023

Open Monumentendag heeft in het weekend van 9 en 10 september 2023 als thema Levend Erfgoed. In Gendt is Landgoed Poelwijk, de Poelwijktoren en Oorlogsmuseum Niemandland op deze dagen te bezoeken. In de grote tuin van landgoed Poelwijk kan gewandeld worden en bovendien is de oude poorttoren van het voormalige kasteel Poelwijk te beklimmen. Oorlogsmuseum Niemandland in Gendt is een stichting die zich bezighoudt met de educatie van de periode in de Betuwe tussen 1939 en 1945, de Tweede Wereldoorlog. Dit doen zij door het tentoonstellen van beeld en materiaal dat gebruikt is in deze regio. 'Wist u dat er nergens in de Tweede Wereldoorlog in West-Europa zo lang is gevochten als in de Betuwe?'

Beide dagen zijn Landgoed Poelwijk en Museum Niemandland geopend. Landgoed Poelwijk, Poelwijklaan 5, 6691 MG Gendt is geopend van 12.00-17.00 uur. Museum Niemandland, Nijmeegsestraat 19A, 6691 CK Gendt is eveneens geopend van 12.00-17.00 uur.

Kersenfeest 2023

Net als andere jaren heeft de Historische Kring Gente met het Kersenfeest een fototentoonstelling in de Blauwe Zaal van de Leemhof. Het blijft altijd genieten om oude foto's te zien en te kijken wie of wat erop te herkennen is. Dit jaar is de fototentoonstelling gericht op het 40-jarig jubileum van de kring. Het lijkt misschien saai, historie, maar niet als je ziet waar de kring allemaal bij is en wat de kring allemaal doet. Dan moet die mening herzien worden. Zo zijn er workshops voor kinderen, presentaties met oude foto's, excursies en dorpswandelingen. Er zijn veel vrijwilligers bij de kring. Wij streven naar 1000 leden; het 500-600-700-800-en 900ste lid passeren de revue. Op de tafels liggen weer enkele boeken met oude schoolfoto's, altijd een trekker.

De opening- en sluitingstijden van deze tentoonstelling tijdens het Kersenfeest zijn zaterdag 24 juni vanaf 13.00 uur tot 18.00 uur en zondag 25 juni van 12.00 uur tot 18.00 uur. Kom zoals altijd kijken want het is de moeite waard.

Gendt in beeld: de werktitel voor ons jubileumfotoboek dat op 29 september van dit jaar gepresenteerd wordt in Providentia. Op blz. 4 kunt u meer lezen over deze belangrijke dag voor de Historische Kring Gende en haar leden. *Gendt in beeld* is het derde ‘grote’ boek van de kring na *Gendt tussen stad en dorp* en *Gendt tussen Kraaijenbosch en Knienepol*.

In het vorige nummer van *Ganita mare* was al een en ander over deze nieuwe publicatie te lezen. Het wordt een blader- en kijkboek. De naam zegt het al, de nadruk ligt op de afbeeldingen, de tekst speelt een veel geringer rol. De redactie die uit zes personen bestaat, rondt deze maand de eerste fase van het werk af. In drie groepen van twee zijn uit de ongeveer 25.000 foto’s (moeilijke) keuzes gemaakt. Ga maar na, wanneer er ruimte is voor – pin ons niet vast op het precieze aantal – ongeveer 700 afbeeldingen snapt u dat er maar een heel bescheiden deel van onze collectie een plaats in het boek kan krijgen. De oorspronkelijke opzet, een boek met de ‘mooiste’ foto’s van de kring bleek al snel niet te werken. Ook al omdat de redacteurs vinden dat het boek een breed beeld van de geschiedenis van Gendt moet geven, waarbij ook het meer recente verleden aandacht verdient. Mensen die over 25 of 30 jaar het boek uit de kast nemen kunnen dan zeggen: ‘Kijk, zo was het in het begin van de 21-ste eeuw.’

Was het aanvankelijk de bedoeling tien hoofdstukken te maken, na onderling overleg besloot de redactie er twee bij te doen, twaalf hoofdstukken dus. Ieder groepje van twee redactieleden heeft vier hoofdstukken voor zijn rekening genomen. Dat vroeg regelmatig overleg om te voorkomen dat een onderwerp in twee thema’s terecht kwam: hoort de paardenmarkt bij Gendtse cultuur en folklore of past die toch beter bij het werk dat Gendtenaren in de loop der eeuwen gedaan hebben; hoort een foto van de eerste communie bij onderwijs waar de voorbereiding plaatsvond of bij religie? Wanneer een thema afgerond was, presenteerden de twee samenstellers dat aan de andere vier én aan de aanwezige vrijwilligers. Iedereen werd uitgenodigd om te reageren op het concept. Overigens, die ‘andere vrijwilligers’ speelden vaak een rol bij de selectie van de foto’s. Als autochtone Gendtenaars waren zij regelmatig een vraagbaak voor de redactie.

Om u alvast een beeld van de inhoud te geven staat hieronder de inhoud van de twaalf hoofdstukken. Over de precieze titels en de volgorde ervan buigt de redactie zich nog. Omdat er pas in de negentiende eeuw voor het eerst foto’s gemaakt werden, verdient het eerste hoofdstuk over de geschiedenis van ons dorp enige toelichting. Beeldmateriaal uit de tijd voor 1900 is schaars. Het is er wel in de vorm van bijv. oorkonden, tekeningen, oude kaarten en archeologische vondsten. Van de later gemaakte foto’s van dit materiaal is gebruikt gemaakt in het beginhoofdstuk.

1. Gendt als dorp, stad, heerlijkheid en gemeente
2. Middelen van bestaan
3. Kerkelijk leven
4. Onderwijs
5. Verkeer en vervoer
6. Caritas en sociale zekerheid
7. Verenigingsleven
8. Cultuur en folklore
9. Verdediging van eigen omgeving en vaderland
10. Gezondheidszorg
11. Monumenten (in brede zin van het woord)
12. Reilen en zeilen van de veertigjarige HKG.

Ieder hoofdstuk begint met een inleiding van één bladzijde, die dient als achtergrond voor het thema. Dat krijgt daardoor een plaats in de geschiedenis van Gendt. Daarna volgen de foto’s met een korte begeleidende tekst.

Wanneer een hoofdstuk in concept klaar was ging het naar vormgever Richard van Driel. Dat bood hem de tijd om de foto’s zo optimaal mogelijk in het boek te krijgen. Wanneer alle hoofdstukken in het format zitten bekijkt de redactie het geheel en brengt zo nodig wijzigingen aan. Richard maakt het geheel klaar voor de drukker, waarna de zes redacteurs nog eens de drukproeven bekijken. Als alles volgens plan verloopt kan het boek begin september naar de drukker. Er is dan nog vier weken voor de presentatie op 29 september.

Dat gaat dus lukken.

UITNODIGING

Dit jaar bestaat Historische Kring Gende 40 jaar en dat kan natuurlijk niet zomaar voorbij gaan.

U wordt dan ook van harte uitgenodigd voor onze feestelijke jubileumbijeenkomst.

Hierbij wordt ons nieuwe boek gepresenteerd: een boek met foto's van de historie van Gendt.

De bijeenkomst is op 29 september 2023 van 19.00 tot 20.30 uur in Providentia, Dorpstraat 5 te Gendt.

Het programma is als volgt:

- Welkom met een kopje koffie of thee
- Terugblik 40 jaar Historische Kring
- Uitreiking van het eerste exemplaar van het boek
- Optreden van Hugo Peeters
- Muzikale omlijsting door de Harmonie
- Toost op 40 jaar Historische Kring
- Afsluiting en uitreiking van de bestelde boeken.

In deze Ganita mare vindt u ook een inschrijfformulier om een jubileumboek aan te kopen.

U betaalt als lid van de Historische Kring € 15,00 voor een exemplaar.

Mocht u willen intekenen voor een boek dan verzoeken wij u dit formulier in te vullen en voorzien van een handtekening in de brievenbus te doen bij Villa Ganita Nijmeegsestraat 19, te Gendt.

U kunt het formulier ook versturen via de e-mail:

info@historischekringgente.nl.

Indien u geen mogelijkheid heeft om het inschrijfformulier te scannen kunt u ook een mail sturen met de benodigde gegevens.

Vleumingen-West, een nieuwbouwwijk

Er wordt flink gebouwd in Gendt. De staatsliedenbuurt, opgeleverd in de jaren zestig van de twintigste eeuw is gesloopt. WOONstichting Gendt laat daar bouwbedrijf Wijnen in de komende jaren 92 nieuwe huurwoningen bouwen. De aannemer mag er 29 koopwoningen voor eigen rekening neerzetten. Het project draagt de chique naam StaatsliedenPark.

Even verderop wordt in twee fasen de wijk Vleumingen-West gerealiseerd. In de eerste fase zijn in 2021 en 2022 74 woningen opgeleverd. Fase 2 volgt de komende jaren, waarin er nog eens 120 huizen bij moeten komen.

De huurders van de huizen uit de eerste fase kregen bij het betrekken van hun woning een boekje over de geschiedenis van hun wijk. Bovendien konden ze lezen waarom juist deze straatnamen gekozen waren. WOONstichting Gendt had de historische kring gevraagd een en ander op papier te zetten. De redactie van *Ganita mare* vindt dat dit stukje Gendtse historie interessant is voor veel meer mensen dan voor het handjevol huurders. In dit artikel staan de belangrijkste zaken uit het boekje op een rijtje.

Luchtfoto uit 1969. (Collectie Henk Klaassen)

Bewoningsgeschiedenis van dorp en stad Gendt.

Gendt kent een lange bewoningsgeschiedenis. Bij de bouw van een fruitloods in Flieren in 1996 vonden leden van de sectie archeologie van de Historische Kring Gende bewoningsporen uit de vroege ijzertijd (700-550 v.C.). Dat is niet de enige plaats waar in het verre verleden mensen gewoond hebben. Bij het werken aan de dijkverzwaring in de jaren negentig van de vorige eeuw kwamen onderzoekers langs de Waaldijk tussen Hulhuizen en Gendt sporen van een woning uit de late ijzer-

tijd (250-12 v.C.) tegen. (De dijk lag er toen natuurlijk nog niet; pas in de dertiende en veertiende eeuw wierpen de dorpelingen deze waterwerken op.) En in het begin van onze jaartelling woonden er mensen op het wat hoger gelegen Gannita (tegenwoordig de Markt) en op de Woerd. Het staat vast dat Gendt vanaf die tijd permanent bewoond is geweest.

Vanaf het eind van de achtste eeuw schonken (adellijke) grootgrondbezitters boerderijen met het (bouw)land aan twee kloosters, eerst aan dat van de Benedictijner monniken van Lorsch bij Mannheim, later aan de Cisterciënzer nonnen van het klooster Gravendaal bij Goch. Voor beide kloosters werd Gendt het administratief centrum van waaruit zij hun bezittingen in Gendt en de verre omgeving bestuurden. De monniken deden dat vanaf de Munnikhof, de nonnen vanaf hun verblijfplaats in Weelre, dat we in de buurt van de Kapel moeten zoeken. Uit die tijd komen veel oude namen. Munnikhof en Weelre zijn al genoemd, maar o.a. ook Santvoort, Poelwick, Middeltromp, Craecks del en Vludinghe komen voor in oorkonden en processtukken. Over Vludinghe en de variaties daarvan verderop meer.

De bevolking van Gendt groeide. Om voldoende te eten te hebben zochten de bewoners vruchtbare grond op, ontwaterden ze laaggelegen gebieden en rooiden ze bossen. Namen uit de eenentwintigste eeuw herinneren daar nog aan. Raalt betekent 'het gerooide bos', Dries 'braakliggend land' en Broek 'laaggelegen drassig land'.

Bij een stuk in cultuur gebracht land bouwden de boeren hun woningen. Land en woonhuis vormden samen een hoeve. De verschillende hoeves waren met onverharde weggetjes met elkaar verbonden.

Karel de Grote (768-814) bepaalde dat in een gebied waar honderdtwintig mensen woonden een kerk gebouwd moest worden en daar een pastoor moest komen. Daar moeten we ons in het begin niet al te veel van voorstellen. Iemand die het Onze Vader en de geloofsbelijdenis kende, kwam al een heel eind. De boeren moesten een tiende deel van de opbrengst van hun grond aan de kerk afstaan voor het onderhoud van de pastoor en van het kerkgebouw. Op deze manier ontstonden parochies, die in die tijd kerspels genoemd werden. De

grenzen van de kerspels werden de dorpsgrenzen. Zo ontstond het dorp Gendt. In de eerste helft van de negende eeuw stonden er in Gendt zeker twintig hoeven, die tussen de tien en vijftien hectaren groot waren. Twee eeuwen later was dat aantal waarschijnlijk verdubbeld.

Gendt bracht het in juridisch opzicht verder dan de omliggende plaatsen Angeren, Doornenburg, Haalderen en Bemmelen. In 1233 kreeg het van graaf Otto II van Gelre stadsrechten. Daarmee kreeg Gendt andere en meer rechten dan de genoemde plaatsen. Zo mocht het zelf een bestuur kiezen, terwijl de graaf het – kort door de bocht – in de dorpen voor het zeggen had. Woonden er in de stad Gendt nou zoveel meer mensen dan de dorpen in de buurt? Nou, nee. Dat blijkt uit onderstaande tabel.

werkkerreinen die vroeger zo bepalend waren voor Gendt.

Topografische kaart uit 1845. Boven de Langstraat, onder de Nijmeegsestraat. Links ligt de Kruisstraat en rechts de Dorpstraat die toen nog Leemstraat heette. Duidelijk is te zien dat Vleumingen nog praktisch onbebouwd is. (Collectie HKG)

	1369	1470	1650	1711	1795	1815	1849	1900	1950	2000	2022
Gendt en Erlecom			590	730	819						
Gendt	275	620	440	590	789	1018	2040	2859	4127	7239	7275
Bemmelen			450	640	834	1268	2021				12325
(Stad) Huissen			1150	1100	--	1102	1211				19640
Elst			950	980	1542	1886	2650				

Huissen was ook een stad. Het kreeg in 1314 stadsrechten. Gendt zou dus de oudste stad van Lingewaard geweest zijn, ware het niet dat in 1851 de steden in juridische zin verdwenen zijn. Sinds dat jaar is het verschil tussen stad en platteland verdwenen en bestaan er alleen nog maar gemeenten.

Tot rond 1850 bleef Gendt een voornamelijk agrarische gemeenschap, die naast de boeren vooral bestond uit winkeliers, herbergiers, vissers, schoen- en klompenmakers en andere vaklui. Vanaf de eerste helft van de negentiende eeuw waren daar de steenfabrieksarbeiders bijgekomen. Gendt heeft in totaal negen steenfabrieken gehad, waar in de hoogtijdagen wel zevenhonderd mannen, vrouwen en kinderen werkten. De negen fabrieken waren er overigens niet tegelijk. Van die fabrieken is alleen de Zandberg nog over. Tegenwoordig heeft Gendt een gemengde beroepsbevolking. Nog maar een gering percentage daarvan werkt in de landbouw (akkerbouw, veeteelt, fruitteelt en tuinbouw) en steenfabricage,

Uit de tabel blijkt dat Gendt na 1950 aanzienlijk meer inwoners gekregen heeft. (In 1965 waren er serieuze plannen om Gendt te laten groeien tot zo'n twintigduizend inwoners. Aardig detail: er moesten vijf wijken komen met ieder een eigen rooms-katholieke kerk en een eigen lagere school.) Om de groeiende bevolking te huisvesten moest er flink uitgebreid worden. De eerste fase van de uitbreiding was het deels bebouwen van de open ruimten langs de bestaande wegen. Zo werd het gebied ten oosten – tot de dijk – en ten westen – tot de straat Vleumingen – van de Dorpstraat bebouwd. Dat bood onvoldoende soelaas. Daarom kwamen er nieuwe woonwijken. Eerst werd in 1974-1975 de Dries uit de grond gestampt. Daarna volgden vanaf 1977 Lootakkers I en vanaf 1984 Lootakkers II. Het kwartet werd volgemaakt met de Molenwijk die op 8 september 2001 werd opgeleverd. En dan is er nu de volgende wijk: Vleumingen-West

Vleumingen

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog is in Gendt de bodemgesteldheid in kaart gebracht. Dat was nodig omdat in het kader van de ruilverkaveling de kwaliteit, en dus de waarde, van de grond bepaald moest worden. De kartering en het bodemonderzoek werden uitgevoerd door de Stichting voor Bodemkartering uit Wageningen (Stiboka). Oprichter van deze stichting in 1945 was prof. ir. C.H. Edelman, die samen met zijn echtgenote dr. A.W. Vlam het Interdisciplinair Landschapsonderzoeksinstituut in Wageningen leidde. Wanneer de studenten in de wintermaanden niet konden boren omdat de bodem bevroren was, interviewden zij inwoners van veel plaatsen, o.a. om achter de perceelsnamen te komen. Ook in Gendt. Zij maakten een kaart die in 1949 onder de naam *Dorpspolder Gent Betuwe* verscheen.

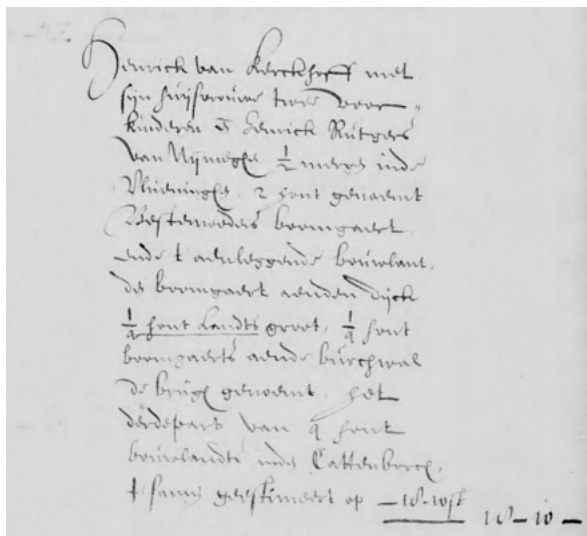
Uitsnede van de perceelsnamenkaart Gent Betuwe uit 1949. Duidelijk is te zien dat de karterende studenten Vleumingen wel erg groot hebben gemaakt. (Collectie HKG)

Om misverstanden te voorkomen, dorpspolder is een waterstaatskundige term; het is het gebied dat binnendijs ligt. Het zijn dus juist niet de uiterwaarden, het buitendijkse gebied dat in de volksmond polder heet.

Op de kaart van Stiboka wordt de naam Vleumingen gebruikt. Het onderzoeksinstituut maakte er wel een groter gebied van dan wij het nu zien. Volgens Stiboka wordt begrensd door de Dorpsstraat, de Langstraat, de Kruisstraat en de Nijmeegsestraat.

De naam Vleumingen komt al – op verschillende manieren geschreven – vroeg in de geschiedenis van Gendt voor. In een oorkonde van 18 maart 1321 van het klooster Gravendaal, ruilt de pastoor van Gendt met rentmeester broeder Heinrich van Gravendaal een paar percelen voor een stuk grond '*inden Vludinghe*.'

In het verpondingskohier (verponding was een soort grondbelasting) uit 1649, staat *Vlueminghe*. De belastbare opbrengst van het betreffende perceel werd geschat op 18 gulden en 10 stuivers.

Verpondingskohier uit 1649 met Vleuminghe. Boven de geschreven versie, onder de transcriptie. De oppervlaktetaal hont komt overeen met ongeveer 0,14 ha. Een hont (of hond, afgeleid van honderd) is 100 roeden. Zes hont is 1 morgen (8516 m²). De geschatte waarde van Vleuminghe is 18 gulden en 10 stuivers. (Gelders Archief, 0003-359)

144	Henrick van Kerckhoff met zijn huisvrouw twee voorkinderen en Henrick Rutgers van Nijmegen 1/2 mergen inde Vlueminghe 2 hont genaemt Bestemoeders boomgaert ende t'aenleggende bouwlant, den boomgaert aen den dijk 1/9 hont landts groot, 1/9 hont boombaerts aende burchwal de Brugh genoemt het derdepart van 9 hont bouwlandt inden Cattenborch t'samen geestimeert op	18-10	18-10-0
-----	--	-------	---------

Blijkbaar waren er in Vleumingen meer stukken grond. In het kohier van 1792 wordt de gezamenlijke opbrengst van vier percelen op *Vleunigen*, vastgesteld op 9 gulden, 6 stuivers en 0 penningen.

Verpondingskohier van Gendt uit 1792. In dat jaar telt Vleuningen blijkbaar vier percelen met een waarde van 9 gulden en 11 stuivers. (Gelders Archief, 0003-383)

In een overeenkomst in het Oud Rechterlijk Archief van 1720 wordt gesproken van '*beijde de Vleuningen*'. Dominee, kerkmeester, burgemeester en een schepen staan met de twee percelen garant voor de betaling van de verbouwing en het onderhoud van de (hervormde) kerk.

Op de kadastrale kaart uit 1832 komt de naam Vleumingen niet voor. Wel zijn de afzonderlijke huizen en percelen ingetekend. In de bijbehorende Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel staat het belastbaar inkomen van de eigenaar. Op de kaarten van de Topografische Dienst, beter bekend als de stafkaarten, komt de nieuwe wijk er bekaaid af. Alleen op de kaart uit 1928 staat Vleumingen.

Vleumingen-West

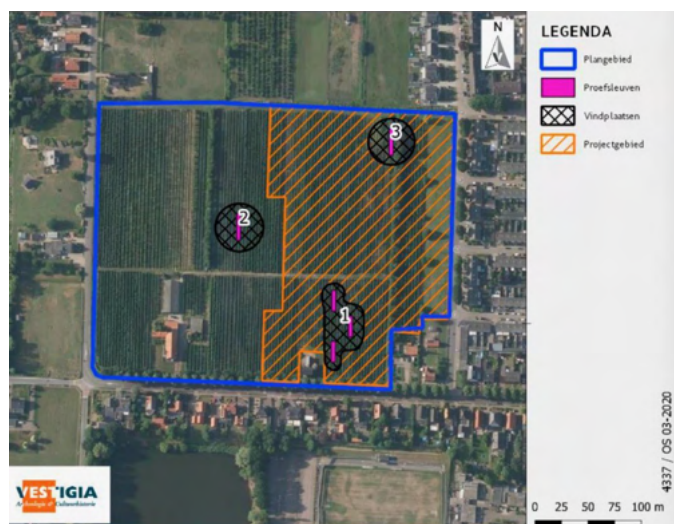
Zoals hierboven al vermeld startte de bouw van de woningen in de nieuwe wijk in 2020. Voor er begonnen kan worden met woningbouw moet op terrein waar men archeologische vondsten verwacht, onderzoek gedaan worden. Al tijdens een vooronderzoek in 2009 bleek dat het om vondsten uit de Romeinse tijd ging. In Gendt zijn al eerder voorwerpen uit die periode opgegraven. Maar niet eerder was aan de westzijde van Gendt bewijs gevonden dat hier zo vroeg al mensen hadden gewoond en gewerkt. De ontdekking van de huisplaats (vindplaats 1, afb. 6), was voor de historische kring dan ook heel bijzonder. Het

bewijs was er: in de nieuwbouwwijk Vleumingen-West woonden in de tweede eeuw al mensen op een hoogte van $\pm 10.20 + \text{N.A.P.}$ Op dit niveau waren ze tamelijk veilig voor overstromingen. Het betreft sporen van een individueel huiserf met een korte bewoningstijd van enkele decennia.

Deze vindplaats wordt door de onderzoekers in relatie gebracht met de aanwezigheid van de Romeinse militairen op de Hunerberg in Nijmegen. Aan de hand van de kleine concentratie paalsporen en kuilen konden de archeologen bepalen dat het gaat om een tweebeukig woonstalhuis van het zogenaamde Alphen-Ekerentype.

Dit type woonhuis (Alphen-Ekeren) heeft in de tweede eeuw in Vleumingen gestaan. (www.erfgoed.breda)

Het gearceerde deel is het terrein van bouwphase 1 van Vleumingen-West. Op vindplaats 1 zijn sporen van een woonstalhuis van het type Alphen-Ekeren aangetroffen plus een dupondius. Op vindplaats 3 troffen de archeologen restanten aan van een Romeins cultuurlandschap.

Bovendien zijn vondsten van aardewerk, botmateriaal en metaal opgegraven. Op vindplaats 3 is een deel van het agrarisch cultuurlandschap uit de Romeinse tijd aangetroffen. Op het nederzettingsterrein werd een van noord naar zuid lopende greppel van drie meter breed ontdekt. De ensemblewaarde van de met het agrarisch gebruik op deze locatie wordt door archeologen als 'hoog' ingeschat.

Bij het aanvullend onderzoek zijn elf proefsleuven gegraven: in totaal 620 m²; vier in het noorden en zeven in het zuiden van het plangebied. Het aardewerk bevatte fragmenten van imbrex (holle afsluitdakpan) en tegula (vlakke dakpan), Spaanse amfoor (kruik), *Low Lands Ware* (fragmenten van een dek-sel, kom en pot), een scapula (schouderblad), een munt (moneta) en een fragment van een kaak met kiezen. Bij de metaalvondsten gaat het om een draadfibula (mantelspeld), ijzeren nagels met kop, het lemmet van een mes, een lange ijzeren pin (en een aantal granaatscher-ven).

De halfronde dakpan is een imbrex, de platte een tegula. Daaronder een grid met een twaalf amforen. De munt is een dupondius van keizer Didius Julianus (133 of 137 – 193). Voor alle duidelijkheid, van de drie soorten aardewerk zijn in Vleumingen alleen resten gevonden, geen gave exemplaren.

Toen het archeologisch onderzoek was afgerond heeft de historische kring het terrein nog eens nagezocht op vondsten. Regelmatig geven de leden van de sectie archeologie, Gerard Janssen en Wim Otemann, medewerking aan de onderzoekers van dit soort projecten. Dit gebeurt met assistentie van Joris Habraken, de regioarcheoloog die in Arnhem kantoor houdt.

Op de locatie ontdekten we nog eens drie ijzeren spijkers, een bronzen plaatje en twee bronzen munten naast een aantal aardewerkscherven, waaronder terra sigillata (roodbruin aardewerk met een glanzend oppervlak). Verder trof de sectie geelwit aardewerk aan dat mogelijk van een Spaanse amfoor kan zijn. Dit geelwitte aardewerk is in Gendt nog niet eerder gevonden. Ook bevatten de vondsten randwerk van twee schalen waarvan één met een doorsnede van ± 40 cm. De munten zijn gevonden westelijk van vindplaats 1.

Vondsten in Vleumingen-West.

Bekijken we nu alle vondsten van de onderzoeklocaties én die van de kring, dan kan voorzichtig gesteld worden dat het in Vleumingen gaat om een Romeins nederzettingsterrein, dat kenmerkend is voor de tweede eeuw na Christus.

Opgegraven huisplaatsen uit de Romeinse tijd zijn voor het oostelijk rivierengebied geen zeldzaamheid. Voor Gendt is dit wel het geval; het is de tweede bewezen huisplaats. De eerste, aan de oostzijde van Gendt, dateert uit ± 100 voor Christus en werd in 1995 ontdekt bij de dijkverzwaring. Nu dus, in het plangebied Vleumingen-West, hebben we voor Gendt een tweede huisplaats. Bovendien betekent het dat Gendt geen vier, maar vijf bewoonde plaatsen heeft gehad van de vroege ijzertijd (750-550 v.C.) tot de midden-Romeinse tijd (70-270 n.C.).

Bewoning in de Romeinse tijd

Waarom kozen de bewoners al heel vroeg juist deze locatie om zich vestigen? De geologische kaarten van het gebied geven het antwoord. Gendt en omgeving liggen in een gebied van stroomgordels. Dat zijn oude rivierbeddingen die verland zijn. Naast de bedding liggen aan beide kanten oeverwallen, hoger gelegen zandige ruggen. Lage, natte kleigebieden sluiten daarop aan, de komgronden. Vleumingen ligt op de rand van het hoog- en drooggelegen veilige gebied. Het aansluitende vruchtbare gebied was geschikt voor het verbouwen van voedsel. Deze gebieden waren in trek voor de vroege bewoners in een tijd dat de rivieren vrij uitstroomden over ons rivierengebied. Die vrije uitstroom kon bij hoogwater in de zomer overigens ook verkeerdt uitpakken. Zo was Vleumingen in de tweede eeuw een aantrekkelijk woongebied.

Straatnamen

De gemeente heeft de kring gevraagd om advies uit te brengen

voor de namen van de drie straten en twee pleintjes in de nieuwe wijk. De historische kring heeft voorgesteld om namen te nemen die wijzen op de bijzondere vondsten die op deze locatie gedaan zijn. De gemeente volgde dit advies: vandaar de namen Imbrexstraat, Tegulastraat, Amforastraat, Monetahof en Pecuniahof.

Mogelijk kan in de wijk een informatiepaneel geplaatst worden. Met hierop het verhaal over de vroegste bewoners.

Met dank aan Chris van Asperen van de Historische Kring Angeren voor zijn adviezen.

Gerard Janssen en Geert Visser

Bronnen:

Gelders Archief Arnhem: toegang 0003, Staten van het Kwartier van Nijmegen en hun Gedeputeerden 1574-1811, inv.nrs. 359 en 383, verpondingskohieren Gendt en Erlecom 1649 en 1792.

Boer-Ravestein, Yvonne de, e.a. (red.), *Gendt tussen Kraaijenbosch en Knieneopol*. Gendt 2013.

Buro Waalbrug, *Vleumingen-West*. Z.p. 2018. Janssen, Gerard, Chris van Asperen en Geert Visser, *Historie locatie nieuwbouwwijk Vleumingen-West*. Gendt 2022.

Visser, Geert, e.a. (red.), *Gendt tussen stad en dorp*. Gendt 2008.

Stratenplan van Vleumingen-West.

Burchtgraafstraat

Burchtgraafstraat is afgeleid van: brede sloot langs vroegere Burcht. Uit een archeologisch onderzoek blijkt dat in deze buurt een Burcht (Kasteel) was gelegen omringd door een gracht. Tijdens graafwerkzaamheden werden verkleuringen in de grond en schelpjes waargenomen.

Tekening van de Burcht van Gendt door Hendrik Soukens.

Wederopbouw

Na de Tweede Wereldoorlog was er dringende behoefte aan woningen in Gendt. Van heel veel gezinnen waren de huizen verwoest. Al deze gezinnen zochten na de evacuatie een onderkomen en het liefst weer in Gendt. Sommige mensen vonden woonruimte bij familie waarvan de huizen nog intact waren. Anderen vonden ruimte in verbouwde schuurtjes, varkens- en kippenhokken. Nu waren er mensen nodig met doorzettingsvermogen en met een vooruitziende blik om Gendt weer op te bouwen. Jo van der Meulen, gemeentesecretaris was een van hen. Samen met Wim Schouten, Gerus Cornelissen, en Jan Ederveen gaven ze opdracht aan de daarvoor aangestelde ir. G.L. van Straaten een wederopbouwplan te maken. Van Straaten was supervisor van de wederopbouw voor de gemeenten Bemmelen, Elst, Gendt, Heteren en Kesteren. Hij had F.W. van Droffelaar als stedenbouwkundig medewerker naast zich. De heer ir. R.A. Tjalkens hield zich bezig met onteigening en toewijzing van grond voor uitbreiding. Gemeentearchitect voor de gemeenten Gendt en Bemmelen werd ir. Ch. H.B. Estourgie. Op 27 december 1945 werd

Van der Meulen bij Koninklijk Besluit benoemd tot burgemeester van de gemeente Gendt.

Herbouw

De herbouw van het verwoeste Gendt kwam langzaam op gang. Beschadigde woningen werden hersteld en er werden noodwoningen en noodboerderijen gebouwd. De eerste 18 noodwoningen waren klaar in februari 1946 op verschillende locaties. Maart 1946, 20 noodwoningen in de Zandvoort. Aan de Kruisstraat konden op 7 april ook 18 noodwoningen worden aanvaard en aan de Raalt een paar maanden later 44 noodwoningen. Aan de mensen die het meest onder erbarmelijke omstandigheden leefden werd een noodwoning beschikbaar gesteld door de gemeente. Noodwinkels werden gebouwd van hout maar ook aan hoeknoodwoningen werd ruimte aangebouwd om weer een winkeltje of het bedrijfje dat ze voor de verwoesting hadden voort te zetten.

Noodwoning aan de Kruisstraat. De kinderen zijn Annie en Theo Ebben.

Uitbreidingsplan voor woningwetwoningen

In 1945 werd het ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw opgericht die ervoor moest zorgen dat er betaalbare huurwoningen werden gebouwd.

Dit ministerie was verantwoordelijk voor het herstel van woningen, gebouwen en de infrastructuur en daarnaast voor volkshuisvesting. In 1947 werd de naam gewijzigd in Wederopbouw en Volkshuisvesting.

Naast alle herstelwerken moesten er ook nieuwbouwwoningen komen. Zo werd er een uitbreidingsplan gemaakt voor Gendt. De eerste plannen voor woningwetwoningen waren in 1946 klaar. Dit gebeurde onder toezicht van de gemeentearchitect Estourgie.

Bouwtekening van de Burchtgraafstraat, Essenpasstraat, Kleine Raalt en de Dijkstraat. (1947)

Een nieuwe buurt

Er kwam een nieuwe buurt achter de oostzijde van de Dorpstraat. Nieuwe straatnamen hadden betrekking op de daar gelegen akkers. Een blok woningen omsloten door Burchtgraafstraat, Essenpasstraat, Kleine Raalt en de al eeuwenoude bestaande Dijkstraat. Aan de Burchtgraafstraat kwamen drie dubbele woningen. Een ervan kon begin 1947 al worden opgeleverd: de nummers 19 en 21. De nummers 15-17 en 23-25 eind 1947.

De eerste bewoners van de Burchtgraafstraat waren: Gé Leenders, Jos van Bon, Hannes Milder, Bas Voermans, Gradje Kersten en Toon Balduk.

In juli 1947 werden de eerste woningwetwoningen aan de Dijkstraat in gebruik genomen. Ook aan de westkant van de Dorpstraat konden enkele woningen in gebruik genomen worden.

Veel Gendtenaren hebben in de jaren die volgden weer een nieuwe woning laten bouwen op de plaats van hun verwoeste huis.

De Burchtgraafstraat met de woningen van 1947.

Verdere uitbreidingen van de Burchtgraafstraat

In 1950 werd Ch.H.B. Estourgie opgevolgd door P.J. van Wezel. Door onteigening van grond kon de Burchtgraafstraat verlengd worden naar de Dorpstraat. Tussen W. Stapel en H. van Leuven was ruimte voor aansluiting op de Dorpstraat. De stedenbouwkundige opzet was, om het geknikte verloop van de Burchtgraafstraat door middel van een plantsoen in de buurtschap te bewerkstelligen. Begin 1950 waren de plannen klaar en kon er gebouwd worden. Dat waren de nummers 1 tot en met 13 die eind 1950 klaar waren. In 1952 volgde het complex woningen 4 tot en met 10 en 12 tot en met 24.

De Burchtgraafstraat met woningen gebouwd in 1952.

De Burchtgraafstraat voor de nieuwbouw.

Al deze woningen werden gebouwd en gefinancierd door het Rijk en later door de gemeente overgenomen. De woningbouwvereniging Gendtsch Volksbelang was op 23 februari 1949 opgeheven. Vanaf deze datum werd de gemeente Gendtsch verantwoordelijk voor het woningbouwbeleid.

Woningbouwvereniging

Het heeft voor Gendtsch geduurd tot eind van de jaren zestig tot de lokale politiek en de gemeentelijke instanties vonden dat het plaatselijke volkshuisvestingsbeleid moest worden veranderd. Op 13 februari 1968 was de oprichting van de nieuwe corporatie een feit onder de naam Woningbouwvereniging Gendtsch. Op 1 januari 1986 is Woningbouwvereniging Gendtsch geheel zelfstandig geworden. Het dienstverleningscontract met de gemeente Gendtsch werd beëindigd.

NIEUWBOUWPLAN BURCHTGRAAF GENDT
30 appartementen + 5 eengezinswoningen

Te huur!

opdrachtgever:	Woonstichting Gendtsch	Gendtsch
consortium:	Aannemersbedrijf Kormelink	Rietmolen
architect:	De Witte Van der Heijden Architecten	Enschede
adviseur:	Alliance Vastgoedontwikkeling	Terborg
installateur:	Installatiebedrijf Van Dam	Rijssen

WOONSTICHTING GENDT
 Kormelink www.kormelinkbouw.nl
 facebook www.facebook.com/burchtgraaf.gendt

Op 18 maart 1994 veranderde toch weer de juridische structuur van de Woningbouwvereniging Gendtsch en werd die gewijzigd in Woonstichting Gendtsch.

Burchtgraafstraat

Na een periode van 69 jaren bleek dat de woningen aan de Burchtgraafstraat niet meer voldeden aan de huidige eisen. Woningen moeten voldoen aan de minimale woningkwaliteitsnormen, ze zijn vaak niet veilig of comfortabel genoeg. Ook de woonomgeving kan hierin een rol spelen. Na onderzoek door Woonstichting Gendtsch voldeden deze woningen niet meer aan de gestelde normen.

Er werden door de Woonstichting plannen gemaakt voor nieuwbouw. Alleen de allereerste woningen aan de Burchtgraafstraat van na de Tweede Wereldoorlog konden blijven staan. Voor de bewoners van de overige woningen moest tijdelijk een andere huisvesting worden gezocht. Sommige mensen die een tijdelijke woning kregen vonden deze woning ook goed om daar te blijven wonen.

De voorbereiding en boorfundatie's voor de nieuwbouw.

De eerste bouwelementen voor nieuwbouw zijn geplaatst.

Uitvoerder van het nieuwbouwcomplex was aannemersbedrijf Kormelink uit Rietmolen (Gelderland).

De bouwwerkzaamheden liepen voorspoedig en de toekomstige bewoners werden regelmatig op de hoogte gesteld van de voortgang. Op 25 januari 2016 werd onder grote belangstelling de eerste steen gelegd. Dat gebeurde door wethouder Johan Sluiter en Michel Hodes, bestuurder van de Woonstichting Gendt.

Bijeenkomst voor de eerste steenlegging op 25 januari 2016.

Opening van het project Burchtgraafstraat

Op zaterdag 24 september 2016 tijdens Burendag is de Burchtgraafstraat in Gendt onder een stralende zon officieel geopend. Het bestaande plantsoen bood als de ontmoetingsplek van de buurt een feestelijke aanblik. Na korte toespraken van de directeur van Woonstichting Gendt Michel Hodes, de Lingewaardse wethouder Johan Sluiter en directeur van Aannemersbedrijf Kormelink door Walter Kormelink, werd het lint doorgeknipt en werd daarmee het nieuwbouwplan Burchtgraafstraat officieel geopend.

Met alle bewoners en betrokkenen werd vervolgens geproost op dit prachtige resultaat.

Daarnaast werd de sleutel aan de voorzitter Jan van Deelen van het bewonerscomité overhandigd en werd daarmee de ontmoetingsruimte officieel geopend. De bedoeling van deze ontmoetingsruimte is dat de bewoners hier bijeen kunnen komen om bijvoorbeeld een activiteit uit te voeren en gezamenlijk een kopje koffie te drinken.

Door de firma Kormelink was voor de bewoners een Doe-Middag georganiseerd. De bedoeling was dat de bewoners zelf gingen 'bouwen'.

Dieneke Obdam bracht de aanwezigen in een feeststemming.

Met behulp van bouwmedewerkers konden ze een vogelhuisje of een wandplank in elkaar zetten. Dat de bewoners intussen al goed met elkaar overweg konden, bleek uit het feit dat meerdere bewoners met veel enthousiasme gezamenlijk aan de slag gingen om een huisje in elkaar te zetten. Ook de Historische Kring Gente was vertegenwoordigd. Een aantal trotse bewoners opende hun deuren en lieten zien hoe mooi hun woning en uitzicht geworden is. In de ontmoetingsruimte draaide een filmpje die de totstandkoming van het project toonde.

Zeven jaar later 2023

Na zeven jaar hebben de bewoners het goed naar hun zin in de Burchtgraafstraat. Een enkeling heeft van woning gewisseld omdat er gezinsuitbreiding was. De ontmoetingsruimte wordt ook goed benut. Op vastgestelde tijden hebben kaartgroepen de ruimte in bezit.

De nieuwbouwwoningen aan het plantsoen in de Burchtgraafstraat.

De Burchtgraafstraat vanaf de Dorpstraat.

*Kunstwerk
'Verbinding'.*

Henk Klaassen

Kersenkoningin 2022 Tessa Wallenburg

De Kersenkoningin van 2022 is op 3 april 1992 geboren en opgegroeid in de Richtersstraat te Gendt als derde dochter in een gezin

met drie kinderen Na de basisschool

De Vonkenmorgen heeft ze succesvol het vwo gehaald op het OBC in Bemmel.

Rond haar zesde is ze begonnen met zowel tennis als volleybal om even later ook nog lid te worden van scouting Doornenburg.

Haar zus Elise deed ook aan volleybal en scouting, dus is zij er op die manier ingerold. Ook daar omheen was ze in haar jeugd vaak sportief bezig, zoals badmintonnen, tafeltennissen en skeeleren op de camping tijdens de schoolvakanties.

Op dit moment is ze alleen nog actief als spelverdeler bij de volleybal in het tweede damesteam van Tweestroom. Een aantal jaar geleden is ze zich voor de vereniging in gaan zetten als vrijwilliger. Eerst door als begeleider mee te gaan met het jeugdkamp, daarna heeft ze even training gegeven aan een jeugd-

team en als laatste is ze toegetreden tot het bestuur als coördinator van de activiteitencommissie. Zowel voor het jeugdkamp als de activiteitencommissie en het bestuur zet ze zich heel actief in.

Na haar opleiding tot psychomotorische therapeut op de HAN in Nijmegen, is ze als woonbegeleider gaan werken bij Woonvorm 'm'n Huisenzo' in Elst. Hier werkt ze inmiddels bijna zeven jaar met veel plezier. Sinds haar vijfentwintigste woont ze op de Windroos in een appartement van de woonstichting, maar onlangs heeft ze een huis gekocht in het nieuwbouwproject StaatsliedenPark. Over ongeveer een jaar ontvangt ze hiervan de sleutel en daar kijkt ze erg naar uit. Ze is van plan nog vele jaren in Gendt te blijven wonen!

En toen kwam begin januari 2020 ineens het telefoontje met de vraag of ze in het kersentrio zou willen. Ze was verrast, maar vooral ook vereerd. Ze heeft wel eerst enige tijd gevraagd om er over na te denken, maar eigenlijk wist ze onmiddellijk al wel dat ze ja ging zeggen. Op dat moment was nog niet duide-

lijk wie de andere twee dames zouden zijn en welke rol ze zou vervullen. Des te spannender was het moment waarop ze opgehaald werd en nog niet wist wie de andere leden van het trio zouden zijn! Hilde Wissing zat al in de auto die voor haar deur stond en toen ze richting Huissen reden, kon het volgens hun alleen nog maar Hilde van Meerendonk zijn die het kersentrio compleet zou maken. Pas toen werden de rollen en functies verdeeld die Anthoinet van den Heuij en Nicky Kuster hadden bedacht. Er werd onmiddellijk een foto van het nieuwe trio gemaakt en dat was ook de eerste foto waarop Tessa als Kersenkoningin met haar hofdames werd vereeuwigd. Aan de hand van die foto zou Annelies Hendriksen al een beetje beeld

kunnen krijgen voor welke dames zij een jurk zou moeten ontwerpen. Niet veel later hadden we een eerste afspraak bij Annelies thuis en deelden zij hun gedachten/wensen over de jurk. Helaas kwam in april dat jaar het bericht dat het kersenfeest definitief niet door zou gaan in verband met corona. Dit vonden ze uiteraard erg jammer, maar het was helaas niet anders. Op dat moment had Tessa niet gedacht dat ze nog twee jaar haar mond zou moeten en kunnen houden. Toen in maart 2022 bekend werd dat het dat jaar dan toch echt zou gebeuren, was ze erg blij en enthousiast maar ook vastberaden om het tot het eind geheim te houden. Ondanks de vermoedens van teamgenootjes en vriendinnen en hun pogingen het uit haar te trekken, heeft ze pas een

paar dagen van tevoren aan alleen haar ouders en zus verteld wat haar koninklijke rol zou zijn tijdens het komende Kersenfeest. Ze wilde namelijk niet het risico lopen dat ze niet naar de opening van het Kersenfeest zouden komen kijken en daardoor de onthulling zouden mislopen. 24 juni 2022 was het dan eindelijk zover! Zij, maar ook allebei de Hildes hadden er ontzettend veel zin in. Na een gezellige middag in de Klok, waar Annelies, Annique Kerkman en Simone Rooding en haar team ware kunstwerken maakten van kleding, haar en make-up, stond zij dan uiteindelijk met knikkende knietjes achter het doek dat langzaam omhoog ging. Wat waren er veel mensen! Blij en opgelucht dat de onthulling eindelijk een feit was, was Tessa klaar voor een weekend vol festiviteiten. Wat was het een fantastisch weekend, waarin ze ontzettend veel leuke dingen heeft gedaan en gezien. Je wordt die dagen geleefd, maar juist doordat alles zo goed voorbereid was en ze zelf niks hoefden te bedenken of regelen, kon ze er enorm van genieten. Tessa vond het erg leuk om het Kersenfeest eens een keer van een andere kant mee te maken, zo dicht op alle tradities, activiteiten en vrijwilligers die zo'n dorpsfeest kleur geven. Wat was het bijzonder om daar deel van uit te mogen maken en dan ook nog eens zo mooi opgedoft en uitgedost. Het was een feest om dat samen met Hilde, Hilde, Nicky en Anthoinet te mogen beleven. Zij had het voor geen goud willen missen en het was het lange wachten dubbel en dwars waard!

Willem Rasing

32+33 Hendrik WALLEN- BURG *Nederlangbroek 17 mei 1789 † Utrecht, 26 jan 1860 ∞ Utrecht, 23 dec 1829 Lena STOKER * Zuilen, 19 apr 1801 † Utrecht, 18 jul 1877	34+35 Hendrik van SCHROON * Utrecht, 20 dec 1815 † Utrecht, 10 jun 1866 ∞ Utrecht, 26 jan 1842 Johanna KLETER * Hoogland, 17 jun 1820 † Utrecht, 22 apr 1860	36+37 Abraham van GELDER * Haarlem, 19 okt 1822 † Haarlem, 26 jan 1854 ∞ Haarlem, 31 mei 1843 Anna DUIJN * Haarlem, 23 jun 1824 † Haarlem, 4 jul 1872	39 Christina Margaretha SLUITERS * Haarlem, 29 mrt 1826 † Velsen, 25 jan 1897	40+41 Aalt KOPPEN * Nijkerk, 5 mrt 1800 † Nijkerk, 30 jul 1873 ∞ Nijkerk, 1 jun 1827 Antonia STEEN * Nigtevecht, 1800, † Nijkerk, 5 mei 1840	42+43 Johannes Gerardus INGENEGER * Leyden, 10 jun 1828 † Amsterdam, 29 jul 1897 ∞ Leiden, 31 mei 1848 Grietje de WRINGER * Schiedam, 20 jun 1820 † Leiden, 7 aug 1890	44+45 Abraham Valentijn van RIEL * Amsterdam, 25 dec 1827 † Vrijhoeve - Capelle, 20 jan 1892 ∞ Amsterdam, 17 jul 1868 Johanna Maria SCHERMELÉ * Den Helder, 15 okt 1847 † Amsterdam, 9 apr 1873	46+47 Johannes RIJKEN * Capelle, 9 jul 1823 † Waalwijk, 14 mei 1875 ∞ Sprang, 8 apr 1848 Jacoba Elisbeth van LOVEN * Sprang, 10 jan 1829 † Waalwijk, 31 jan 1878
16 Herman WALLEN- BURG * Utrecht, 17 nov 1844 † Utrecht, 24 dec 1924 ∞ Utrecht, 1 sep 1875	17 Adriana Lamberta van SCHROON * Utrecht, 2 mrt 1846 † Utrecht, 26 mrt 1897	18 Dirk van GELDER * Haarlem, 21 nov 1852 † Haarlem, 11 dec 1937 ∞ Haarlem, 24 febr 1875	19 Carolina SLUITERS *Haarlem, 29 aug 1853 † Haarlem, 29 jul 1926	20 Johannes KOPPEN * Nijkerk, 31 jan 1835 † Haarlem, 13 mei 1897 ∞ Leiden, 26 juni 1878	21 Alida INGENEGER * Leiden, 3 mei 1852 † Haarlem, 24 mei 1922	22 Martinus Adrianus van RIEL * Amsterdam, 11 feb 1870 † Sprang - Capelle, 20 nov 1935 ∞ Sprang, 12 mei 1893	23 Maria RIJKEN * Sprang, 12 apr 1868 † Capelle, 24 nov 1935
8 Theodorus WALLENBURG * Utrecht, 7 mei 1883 † Haarlem, 28 jul 1969 ∞ Haarlem, 2 mei 1917		9 Anna van GELDER * Haarlem, 10 apr 1889 † Haarlem, 18 mei 1968 ∞ Haarlem, 2 mei 1917		10 Willem KOPPEN * Capelle, 1 jan 1884 † Bloemendaal, 4 aug 1957 ∞ Vrijhoeve - Capelle, 5 dec 1917		11 Jacoba Elisabeth van RIEL * Vrijhoeve - Capelle, 8 dec 1895 † Bloemendaal, 23 jan 1959 ∞ Vrijhoeve - Capelle, 5 dec 1917	
4 Herman WALLENBURG * Haarlem, 1 september 1917 † Rotterdam, 11 februari 1972 ∞ Bloemendaal, 2 april 1949				5 Johanna Margartha KOPPEN * Haarlem, 31 okt 1919 † Den Haag, 9 augustus 1975 ∞ Bloemendaal, 2 april 1949			
Theo Wim WALLENBURG * Beverwijk, 3 mei 1950 ∞ Wageningen							
Tessa WALLENBURG KERSEN							

48+49 Jan van de WEERD * Ede, 27 nov 1812 † Ede, 19 jan 1913 ∞ Ede, 26 apr 1853 Geertje BROUWER * Lunteren, 23 jan 1833 † Ede, 25 apr 1874	50+51 Gijbert ROOSEN-BOOM * Ede, 8 jun 1833 † Ede, 29 jan 1906 ∞ Ede, 30 jan 1858 Frederika van der LINDEN * Bennekom, 29 feb 1840 † Ede, 10 dec 1918	52+53 Reijer van DIJK * Rhenen, 17 mei 1838 † Rhenen, 8 jan 1898 ∞ Rhenen, 23 jan 1861 Dirkje DOORNEBAL * Rhenen, 11 feb 1841 † Rhenen, 15 jan 1922	54+55 Jan ACHTER-BERG * Veenendaal, 17 aug 1845 † Veenendaal, 23 nov 1934 ∞ Ede, 3 mei 1873 Teunisje HARDEMAN * Ede, 1 feb 1850 † Veenendaal, 26 febr 1939	56+57 Gerrit Jan GERRITSEN * Renkum, 28 mei 1821 † Rozendaal, 29 mrt 1877 ∞ Rozendaal, 17 sep 1844 Johanna ARENDS * Laag Soeren, 13 mrt 1818 † Rozendaal, 15 jun 1894	58+59 Albertus ABBINK * Angerlo, 17 okt 1827 † Rheden, 2 jan 1890 ∞ Rheden, 5 okt 1850 Elske GEURTS * Rheden, 22 nov 1815 † Rheden, 12 aug 1886	60+61 Gerrit MIDDELINK * Voorst, 19 jul 1805 † Apeldoorn, 16 apr 1894 ∞ Apeldoorn, 12 jun 1835 Jannetje van der VEEN * Apeldoorn, 24 aug 1814 † Apeldoorn, 26 dec 1873	62+63 Berend HOLDIJK * Apeldoorn, 4 dec 1813 † Loenen, 16 mei 1869 ∞ Apeldoorn, 3 mrt 1837 Christina MEIJBOOM * Loenen, 12 nov 1812 † Apeldoorn, 14 nov 1891
24 Harmen van de WEERD * Ede, 27 nov 1864 † Ede, 24 mei 1918 ∞ Ede, 22 mei 1886	25 Elisabeth ROSEBOOM * Ede, 13 okt 1863 † Ede, 31 jan 1898	26 Willem van DIJK * Rhenen, 23 jan 1874 † Ede, 18 feb 1899 ∞ Veenendaal, 29 nov 1894	27 Weintje Erzina ACHTER-BERG * Veenendaal, 5 jan 1878 † Ede, 29 jan 1940	28 Egbert Jan GERRITSEN * Rozendaal, 17 aug 1852 † Rozendaal, 11 jun 1932 ∞ Rheden, 16 nov 1876	29 Johanna Hermina ABBINK * Rheden, 23 mrt 1853 † Rozendaal, 2 okt 1928	30 Johannes MIDDELINK * Apeldoorn, 1 mrt 1837 † Hoenderloo, 30 mrt 1883 ∞ Apeldoorn, 24 feb 1877	31 Gerritje HOLDIJK * Loenen, 3 sep 1855 † Apeldoorn, 11 jan 1941
12 Marcelis van de WEERD * Ede, 1 dec 1893 † Veenendaal, 25 okt 1980 ∞ Veenendaal, 22 feb 1919		13 Teunisje van DIJK * Veenendaal, 10 jan 1897 † Veenendaal, 18 nov 1991		14 Johannes Albertus GERRITSEN * Rozendaal, 13 apr 1884 † Rozendaal, 5 nov 1918 ∞ Rozendaal, 2 november 1911		15 Hendrika MIDDELINK * Apeldoorn, 12 mrt 1881 † Rozendaal, 14 sep 1973	
6 Herman van de WEERD * Ede, 22 april 1919 † Ochten, 5 juli 2005 ∞ Wageningen, 29 april 1943				7 Gerritje GERRITSEN * Rozendaal, 18 oktober 1915 † Ochten, 21 oktober 2005			
3 Tine Andrea van de WEERD * Wageningen, 9 oktober 1951 23 augustus 1974							
*Nijmegen, 3 april 1992 KONINGIN 2022							

Nimwè-ge

Vörrige wèèk gieng'k mè mien bruur naor Nimwè-ge.

Dâ doe we wel dukker want mette màèt ku'j daor barre lekkere vis kope.

Van die lekkere bruun gebakte dinger zien dâ. Die zien een stuk bèter dan wâ'j eiges ien de polder of ien de Wael vang. Daor zit altied een grondsmaak aon. Mar goed, wi'j gienge op de fiets en over d'n diek. Dâ viende wi'j mooi want dan ku'j de stad al op afsta-nd zien ligge.

Mar nog vur wi'j bi'j de brug van Nimwè-ge ware wie-re wij dör 'n plisie tegegehewe.

hellef, ien de mitte van de afsta-nd zogezeid mar precie-s op de plek waor de màèt altied is'.

Ik doch dattie kjel ons vör de solo hiel en djörum vroeg ik:

'En zien d'r al doje gevalle?'

'Nee Dâ nie mar dâ kan nog zomar gaon gebeure. En djörum is d'r gin màèt. Wi'j motte de vredesonderhandeling nie ien de war schuppe'.

Toen hörde wi'j iemand roe-pe.

'Gunterewie-d stid tie!'

'Waor git de reis naor toe?', vroeg die kjel.

'Naor de màèt van Nimwè-ge', zei ik. 'Wi'j gaon een gebakke vis ète'. Mien bruur keek mien aon. Ik zag 'm dinke: Wâ moet die kjel van ons?

'D'r is gin màèt' zie de plisie en hi'j schudde mette kop hinne weer.

'En wörrum dan nie?', vroeg ik hum.

'Kelfkesbos hette oorlog verklaord aon Plein '44 en now zien ze aon 't onderha-ndele en dâ gebeur ien 't stadhuus. Dâ's ongeveer op de

Wi'j keke op en zage drie kjels ien witte jasse op ons af komme.

'Wâ zien dâ dan vör 'n raore kjels? Dâ lieke wel verplegers of zô', zei ik.

'Zo Gerrit, now hewwe ow toch nog gevonde'. Dâ zei een van die witjasse en toen tie naor ons keek praotte hij verder. 'Ja, luuster us. Gerrit wôn ien de Pompekliniek. Daor ku'j terech komme as 't ien de kop nie mer goed werrek. Vanmèrege, dâ was ien de herregods-vroegte, hettie de klee van een bewaker aon-

getrokke en is d'r vandeur gegaon. Djörum liek tie op 'n plisie. Wâ hettie tege ollie gezied'.

'Hi'j hê gezeid dawwe nie de stad ien konde. Dâ was wêges de oorlog, of de ru-zie die daor wie-r uutgevochte'.

Die witjas schudde mette kop. 'Gerrit kan bar fantezie-re. Hi'j kum nie vör niks uut de Pompekliniek'.

Gerrit gieng zonder mekie-re mette witjasse mee. Mar toen ze gienge dràèide hi'j zich um en zei: 'Gleuf mien now mar, nog vör 't duuster wör zien d'r doje gevalle. En dâ kunne d'r gemakkelik duuzende zien'.

'Jaja zei mien bruur, en gi'j gleuf dâ'.

Ekkes laoter gienge wi'j naor de màet en hemme een bar lekker visje gegè-te. Laoter zien wi'j toch nog ekkes op Plein 44 gaon kie-ke. Dâ was vör alle zekerheid zâ'k mar zegge. Mar daor was niks aon de ha-nd. Allinig Hans Geveling lie-p daor. Ja. Die schien daor te wone en 't leek mien dattie niks wis van 'n ru-zie of oorlog. Nee, die hê wel wâ'r a-nders aon de kop.

Tekst: Herman Buurman
Tekening: Wilma Schouten-Kregting

Actie 1.000ste lid

De Historische Kring Gende bestaat sinds maart 2023 40 jaar. Helaas hebben wij de feestelijke gebeurtenis nog even moeten uitstellen.

Zoals u heeft kunnen lezen op pagina 3 viëren wij het op 29 september a.s. Dus de actie gaat nog even door. Wat zou het geweldig zijn als onze florerende club dan 1.000 of meer leden zou hebben.

Voor het bepalen wie het 1.000ste lid wordt, hebben wij een spelregel bedacht om iedereen een gelijke kans te geven. Er zal worden geloot tussen alle nieuwe leden die zich vanaf juli 2021 tot ons jubileum aanmelden of aangemeld worden.

De aanbrengrer van dit lid (bij een cadeau abonnement) krijgt een prachtige taart en het 1.000ste lid zelf zal in het zonnetje gezet worden met attenties zoals het boek *Gendt tussen stad en dorp* en het boek *Gendt tussen Kraaijenbosch en Knienepol* en nog enkele andere leuke verrassingen.

Dus doe uw best: breng een nieuw lid aan of word nu lid. Wie weet wordt u dan wel het 1.000ste lid.

Waarom kasteel Hulhuizen toch in de Klompenwaard gezocht moet worden

In het vorige nummer van *Ganita mare* staat een artikel van de Millingse geograaf Hans van der Wiel over kasteel Hulhuizen. De auteur schrijft vaker over deze onderwerpen. Zo verscheen in het *Millings Jaarboek* van 2022 een verhaal over het verdwenen Huis Halt bij het Duitse Keeken.

De kern van zijn verhaal is dat de burcht van Hulhuizen niet gezocht moet worden in de Klompenwaard zoals onderzoekers van de Historische Kring Gente (en met hen meerdere auteurs), maar onder de voetbalvelden van het vroegere SV Hulhuizen. Voornaamste bewijzen die hij daarvoor aanvoert zijn een wegenpatroon in de tegenwoordige buurtschap (de driehoek Molenstraat – Munnikhofsestraat – 't Hof) en op een vergelijking van oude kaarten met opnamen van *Google Earth* waarop grondsporen te zien zijn.

Volgens mij heeft hij ongelijk en is toch de Klompenwaard de plaats waar we moeten zoeken. Dat probeer ik in deze bijdrage aan te tonen. Eerst ga ik in op het gebruik van oude kaarten bij deze speurtocht, daarna beschrijf ik waarom het niet het voetbalveld kan zijn gevolgd door mijn redenering waarom we toch in Doornenburg moeten zoeken naar de restanten van het kasteel. Het eerste deel van mijn betoog over de oude kaarten is vrij abstract en theoretisch. De rest is concreter en is met een simpele blik op de kaarten te zien.

Ik eindig met een tamelijk gewaagde veronderstelling.

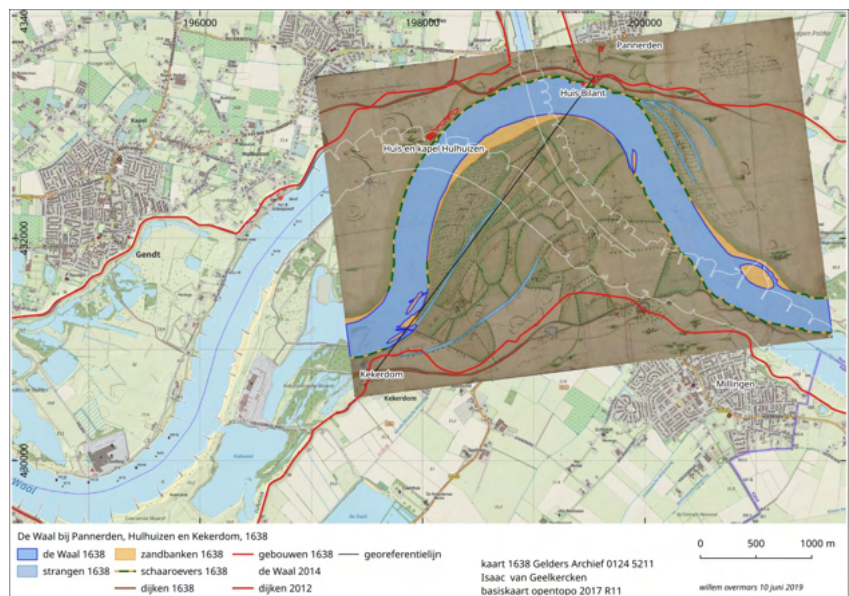
Een paar opmerkingen vooraf. Om mijn betoog te kunnen volgen verwijs ik regelmatig naar afbeeldingen in het artikel van Hans van der Wiel in het vorige nummer. Een paar van die kaarten neem ik voor de leesbaarheid in verkleinde vorm op. Wie de grotere en duidelijker afbeeldingen wil zien moet nummer 1 van deze jaargang erbij nemen. Bij de omrekening van de oude afstands- en oppervlaktematens ga ik uit van het volgende: een roede is 3,77 m, een vierkante roede 13,3 m², een morgen 0,86 ha (8600 m²) en een morgen telt 600 vierkante roeden. Anders dan gebruikelijk heb ik

deze bijdrage geschreven in de ik-vorm. Het geeft aan dat het om persoonlijke opvattingen gaat, maar vooral om verwarring met de stellingen van Van der Wiel te voorkomen. Bovendien wordt een veelvuldig gebruik van de lijdende vorm – zoals in deze zin – vermeden.

Kasteel Hulhuizen op oude kaarten

Vasthouden aan de Klompenwaard neemt niet weg dat ik in het betoog van Van der Wiel geen aanknopingspunten vind om mijn opvattingen kritisch tegen het licht te houden. Hij heeft gelijk dat de zoektocht van Rocco van Alst, Gerico de Vries en enkele kringleden met grondradar op 23 februari 2019 niet opgeleverd heeft wat we ervan verwachtten. Niemand kan uit de analyse van die gegevens (*Ganita mare* 2019, nr. 2, p. 14) ook maar iets van sporen van een mogelijk kasteel herkennen.

Van der Wiel heeft (onbedoeld) gelijk met een van zijn beweringen over de kaart van Isaac van Geelkercken uit 1638. Hij schrijft: *'Die afstand (tussen Pannerden en het huidige Hulhuizen) is op de kaart van Van Geelkercken veel kleiner dan op een moderne kaart. Dat zou betekenen dat Hulhuizen vele honderden meters is verplaatst of dat een groot stuk gebied verdwenen is.'*

Deze afbeelding staat ook in het artikel van Hans van der Wiel. De kaart van Van Geelkercken is geprojecteerd op een moderne topografische kaart. Kasteel (en kapel) liggen linksboven.

Het is niet *of*, maar *en*. Beide conclusies zijn terecht; een groot deel van het Kleefse Hulhuizen is inderdaad verdwenen. Juist in dat verdwenen deel stond het kasteel. Robert Melchers, een Angerens historicus, toont dat aan met zijn serie kaarten (afb. 7a-f) verderop in mijn verhaal. Het Kleefse Hulhuizen uit het midden van de zeventiende eeuw was ongeveer 177 ha groot. Het gebied dat in 1817 bij Nederland kwam telde niet meer dan 6 hectaren; nog geen vier procent van de omvang van de heerlijkheid uit de tijd van het kasteel. Een deel van het oude Hulhuizen ligt in de Waal, een stuk maakt nu deel uit van Millingen en een reststukje ligt in Gendt. De cijfers komen van een kaart van de Kleefse landmeter Johan – Johan met één n – von Senhem. Van 7 t/m 10 juni 1639 heeft hij alle percelen in het toenmalige Hulhuizen opgemeten, ingetekend met vermelding van de oppervlakten en de namen van de eigenaars. Hij noteerde links onderaan op de kaart: ‘*Summa summarum Is die Herlicheit Hülhуisen thoesamen groet 205 morgen 83 Roeden.*’

De met schaalstok en lineaal berekende afstand tussen het kasteel en Huis Bilant is, afgerond op 10 m, 2900 m. De werkelijke afstand tussen beide kastelen was ongeveer 1550 m. Met die 2900 m. kom je ver voorbij het kasteel in de Klompenwaard. En laat dat nou zo ongeveer de afstand zijn tussen Bilant en de door de Van der Wiel aangewezen plaats op het voetbalveld. Heeft Van der Wiel dan toch gelijk?

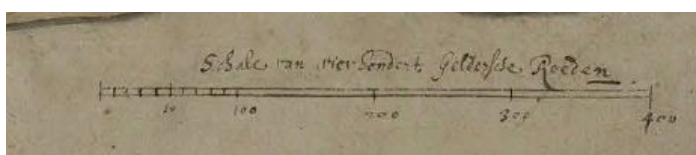
Maar in tegenstelling tot wat hij schrijft klopt bij Van Geelkercken ook de afstand tussen Kekerdom en Huis Bilant niet. Geeft de zeventiende eeuwse landmeter een afstand van 6700 m. aan, in werkelijkheid was dat niet meer dan 3500 m. Nu is het te gemakkelijk om te zeggen dat beëdigd landmeter Van Geelkercken er fors naast zat. Het is ook te simpel om te beweren dat hij zijn kaart met een andere bedoeling maakte – doel was het bodemgebruik van de Millingse uiterwaarden karteren – en dat hij de adellijke huizen en de kerk van Kekerdom op het heilig oog een plaats gegeven heeft. Maar vragen roept het wel op.

Summa summarum Is die Herlicheit Hülhуisen thoesamen groet 205 morgen 83 Roeden.

Aantekening van Johan von Senhem over de totale omvang van de landerijen van Hulhuizen in 1639.

Met de grootte van 0,86 ha voor een morgen kom ik op de genoemde 277. De 6 ha uit 1817 blijkt uit o.a. uit de (pre)kadastrale kaarten van 1818 en 1832. De van Kleef gekregen strook is een kleine kilometer lang en nergens breder dan zestig meter.

Terecht wijst Van der Wiel erop dat de afstand tussen Kasteel Hulhuizen en zijn referentiepunt in Pannerden, Huis Bilant, niet klopt. Ik heb in al die jaren ik me bezighoud met de plaats van het kasteel – en dat is een hele tijd – geprobeerd afstanden tussen verschillende objecten vast te stellen. De kaart van Van Geelkercken heeft rechts onderaan een schaalstok.

Schaalaanduiding op de kaart van Isaac van Geelkercken.

Laten we er eens een kaart van een tijdgenoot bij pakken, die van Iordan von der Waijhe uit 1637, een jaar voor Van Geelkercken. Van der Wiel doet dat ook met afbeelding 3, alleen met een andere bedoeling dan het meten van afstanden, nl. de wegendriehoek boven het kasteel aangeven. Daarom gebruikt hij een uitsnede. De kaart is groter.

De volledige kaart van de Kleefse landmeter Iordan von der Waijhe uit 1638.

Omdat de kaart ook een schaalverdeling heeft én de drie hierboven genoemde gebouwen erop staan, kunnen we ook de afstanden berekenen. Dan komen we op 1680 m. voor Hulhuizen – Bilant en 3330 m. voor Bilant – Kekerdom.

Ik zet de cijfers hieronder wat overzichtelijker bij elkaar met in de laatste kolom de werkelijke afstanden.

Objecten	Van Geelkercken	Von der Waijhe	Topokaart 2017
Huis Bilant - Huis Hulhuizen	2900	1680	1550
Huis Bilant – kerk Kekerdom	6700	3330	3500
Huis Hulhuizen – kerk Kekerdom	4510	2210	2200

Met Huis Hulhuizen is het kasteel in de Klompenwaard bedoeld. Bij de afstanden zijn de roeden omgerekend in meters. Bij het opmeten van afstanden op oude kaarten past de nodige voorzichtigheid. Een landmeter tekende een kasteel of kerk. Van waaruit meet je, vanaf de basis van het gebouw, ergens vanuit het midden van de tekening of (bij een kerk) vanaf de torenspits? Opmerkelijk is dat Von der Waijhe aardig in de buurt komt van de werkelijke afstand.

De ‘wegendriehoek’

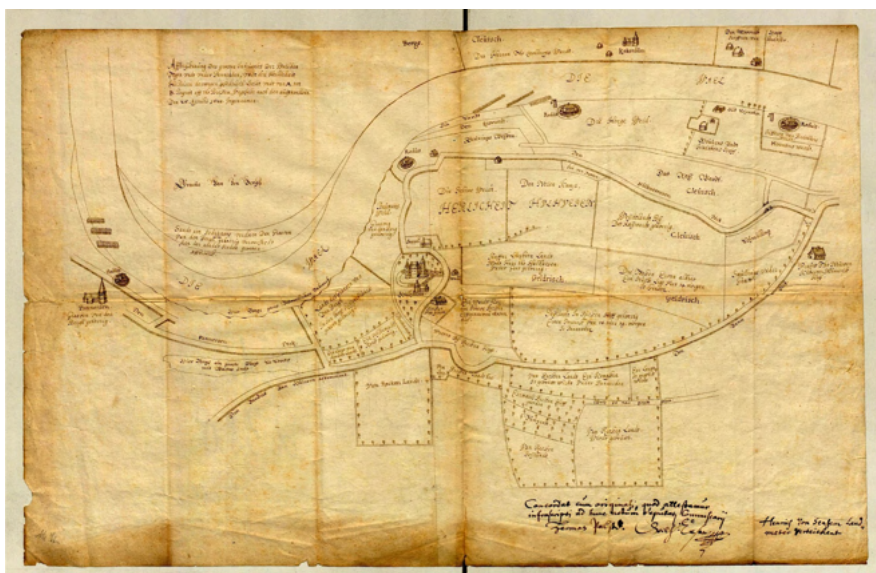
Met Von der Waijhe kom ik op het eerste punt waarmee Van der Wiel aantoont dat we op het voetbalveld moeten zijn, de ‘wegendriehoek’. Hij zet het wegpatroon in zijn afbeeldingen 3, 4 en 5 heel overzichtelijk bij elkaar. De driehoek is op alle drie kaarten duidelijk te zien. (Op afbeelding 2 is dat wat moeilijker, maar de driehoek is er wel zichtbaar.) Is de luchtopname van *Google Earth* op dezelfde plaats genomen als de tekeningen van Von der Waijhe en Johan von Senhem? Wanneer je de driehoek op de twee oude kaarten bekijkt en de grootte ervan vergelijkt met die van het kasteel, komt het gebied tussen de drie wegen wel erg klein over. Nu kun je daarvan nog zeggen dat de burcht op de tekening nu eenmaal wat forser aangezet moest worden. Van der Wiel schrijft dat hij na bestudering van een aantekening op de kaart van Von Senhem vaststelt dat de driehoek onge-

veer vier hectare groot is. Naar mijn idee iets aan de ruime kant: de 3 morgen en 420 vierkante roeden die Von Senhem noteert komt neer op zo’n 3,2 ha, 32.000 m². (Johan von der Waijhe is veel minder royaal: ongeveer 17.000 m², ruim de helft dus.) Kijken we nu eens naar de driehoek op de topografische kaart van 2017. Vrij makkelijk zijn de betreffende stukken van ’t Hof, de Molenstraat en de Munnik-

hofsestraat op te meten: resp. 375, 250 en 250 m. De oppervlakte is dan ruim 3,75 ha. Daaruit trekt Van der Wiel terecht de conclusie dat de driehoeken even groot zijn. Er zitten nu eenmaal marges in de berekeningen.

Toch de Klompenwaard

Ik denk dat de gelijke grootte van de driehoeken toeval is en dat het wegenstelsel ’t Hof - Molestraat - Munnikhofsestraat niet die is van de twee oude kaarten. Waar liggen de driehoeken dan? Van der Wiel geeft ook hier net als bij het ‘verdwenen Hulhuizen’ eigenlijk zelf het antwoord met zijn kaarten van Henrich von Senhem (vader van Johan?) uit 1608 en

Kaart van Henrich met Senhem uit 1608.

de al eerdergenoemde kaart van Iordan von der Waijhe uit 1637. Op beide kaarten zit iets westelijk van het kasteel een bocht in de dijk

(Op de kaart van 1608 is dat rechts, omdat Von Senhem het noorden beneden legt.) Die bocht heeft het Polderdistrict Over-Betuwe in de jaren vijftig van de negentiende eeuw recht getrokken. Op de kaart van Rijkswaterstaat uit 1842 is hij nog te zien.

Von Senhem. Nou valt er nog te twisten over de precieze plaats van de middeleeuwse Munnikhof – daarover verderop meer – maar het is evident dat het verdwenen kasteel oostelijk (links) van de Munnikhof gezocht moet worden. Tot slot een vierde reden om in de Klom-

Kaart van Rijkswaterstaat uit 1842. Let eens op de bocht in de dijk.

Wanneer we het kasteel op die kaart projecteren, komen we uit in de Klompwaard.

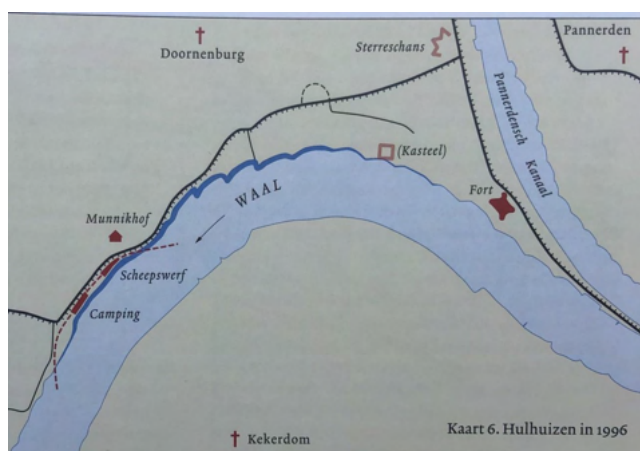
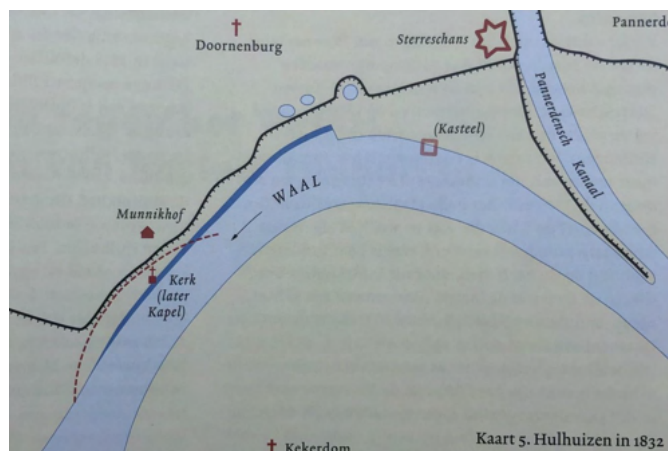
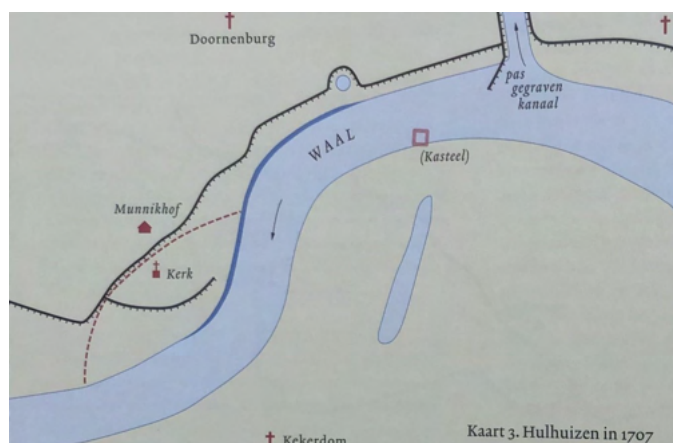
Een tweede bewijs dat Huis Hulhuizen niet op het voetbalveld van SV Hulhuizen kan liggen blijkt uit een andere eenvoudige blik op de kaarten. Op alle kaarten ligt de burcht ten zuiden van *Den Bandick van Huissen afkomt* zoals Henrich von Senhem de dijk bij het kasteel noemt. Tussen de Waal en de bandijk, buitendijks dus. Het voetbalveld ligt binnendijks. Aangezien het dijktracé bij Hulhuizen en Gendt in die periode niet is gewijzigd, is het onlogisch Huis Hulhuizen binnendijks te zoeken. Daarom kan het niet gelegen hebben op de plaats die Van der Wiel op zijn afbeelding 8 noemt, links van de grote letter G.

Blijven we voor een derde punt nog even bij de kaart van Henrich von Senhem uit 1608. Bij de rode M, uiterst rechts (dus op de kaart in het westen) ligt de Munnikhof. Bij de P staat de kerk van Pannerden. Volgens de landmeter ligt de burcht van Hulhuizen precies tussen de twee gebouwen. (Het is de vraag of dat de exacte plaats was, want Von Senhem tekent aan dat hij de kaart heeft gemaakt *nach dem Augenschau*.) Maar het is duidelijk dat het kasteel ergens tussen de Munnikhof en Pannerden lag. Van der Wiels kasteel op het voetbalveld ligt nog westelijker dan de Munnikhof. Dat komt absoluut niet overeen met

penwaard te zoeken, het Pannerdensch Kanaal, gegraven vijftig jaar na de ondergang van het kasteel, begint op de kaart van 1608 iets oostelijk van de dwarskade tussen de Waal en de bandijk. Van der Wiels plaats ligt dan wel heel ver weg van de plek waar het kanaal verbinding maakt met de Waal.

Mijn visie om kasteel Hulhuizen in de Klompwaard te situeren is behalve op mijn eigen onderzoek ook gebaseerd op naspeuringen van o.a. Willem Overmars en Robert Melchers. Op de voorpagina van *Ganita mare*, jrg. 26 (2019), nr. 3 is op basis van onderzoek van Overmars de plaats van kasteel en kapel geprojecteerd op een huidige kaart. Die plek staat ook op afbeelding 1 in dit artikel. In zijn dissertatie uit 2020, *Een Waalverhaal*, besteedt hij een drietal hoofdstukken aan de Waalloop tussen 1500 en 1700.

Al jaren daarvoor heeft Robert Melchers uitgebreid onderzoek gedaan naar de loop van de Waal, Hulhuizen en de plaats van het kasteel. In 1997, dus ruim 25 jaar geleden, schreef hij voor de HKG het artikel *Hulhuizen: van Doornenburg of van Gendt?* Elf jaar later werkte hij die bijdrage uit in het jubileumboek dat de kring bij het vijfentwintigjarig bestaan uitgaf. Met een zestal kaartjes illustreerde hij hoe de Waal tussen 1608 en 1996 zijn loop wijzigde.

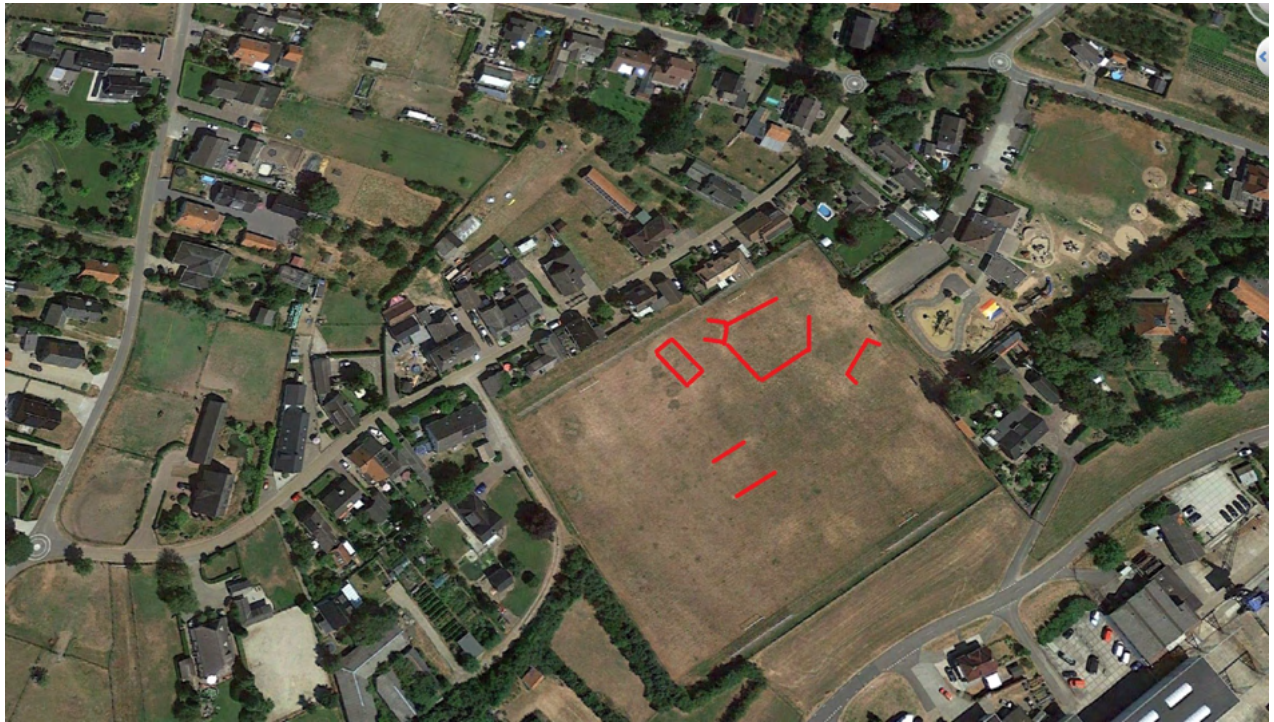
De veranderende loop van de Waal met de plaats van Huis Hulhuizen zoals Robert Melchers tekende in 1997 en 2008.

De bodemsporen

Blijven over de afbeeldingen 6 en 7 in het artikel van Hans van der Wiel met de grondsporen in het voetbalveld. Hij heeft gelijk dat daar onder de oppervlakte iets verborgen moet liggen. Archeologen zijn kien op dit soort sporen. Verkleuringen zoals in afbeelding 6, begroeiing die hoger of lager is dan in de om-

geving, smalle stroken grasland waar water staat omdat daar bijv. graafwerk verricht is en dat soort dingen.

Volgens mij zijn het geen sporen van Huis Hulhuizen. Een aantal historici wijst op de steeds veranderende loop van de Waal. Ik heb met bronnen aangetoond dat onderzoekers heel kritisch moeten kijken naar oude kaarten,

Grondsporen op het voetbalveld van SV Hulhuizen.

ook al zijn die gemaakt door beëdigd landmeters, dat het overgrote deel van het Kleefse Hulhuizen uit de zeventiende eeuw in 1817 niet meer bestond, dat het kasteel buitendijks gestaan moet hebben, dat het dicht in de buurt lag van het verdwenen bochtje in de Waaldijk en dat we westelijk van de Munnikhof moeten zoeken.

Voor de niet te ontkennen sporen in het voetbalveld heb ik licht vermoeden, niet meer. Zouden het fundamenteën kunnen zijn van de oude Munnikhof? Het is iets meer dan een blinde gok. De huidige Munnikhof is gebouwd in de jaren zestig van de negentiende eeuw. Er is nog nooit een spoor gevonden van de middeleeuwse Munnikhof. Nadat het klooster Lorsch haar Gelderse bezittingen verkocht had in 1228, verscheen er een nieuwe abdij in de Gendtse geschiedenis, die van de vrouwelijke cisterciënzers uit Gravendaal bij Goch. Net als voor de benedictijnen uit Lorsch werd Gendt voor de nieuwe bezitters een administratief centrum. Niet op de Munnikhof, maar ergens in Weelre, dat we moeten zoeken in de buurt van de Kapel. In 1430 kreeg de abdis van Gravendaal de weg naar de bandijk in erfpacht. Was dat de weg van Weelre naar het oude administratieve centrum de Munnikhof? De lengte, $2^{1/2}$ hont, (komt van honderd roeden, ongeveer 950 m) klopt redelijk. De suggestie van Hans van der Wiel om

met bodemradar onderzoek te doen op het voetbalveld onderschrijf ik. Kasteel Hulhuizen, de middeleeuwse Munnikhof of iets anders?

Literatuur

- Boer-Ravestein, Yvonne de (eindred.), *Hulhuizen*. Speciaal nummer van *Ganita mare* bij gelegenheid van 200 jaar Hulhuizen bij Nederland, jrg., 24 (2017), nr. 1.
- Melchers, Robert, 'Hulhuizen: van Doornenburg of van Gendt?' Losbladige uitgave van de Historische Kring Gente, H5, 1997.
- Idem, 'Hulhuizen: een heerlijkheid op de kaart en een verplaatst gehucht'. In: Visser, Geert (eindred.), *Gendt tussen stad en dorp*. Gendt 2008, 67-74.
- Overmars, Willem, *Een Waalverhaal, Emmerich-Nijmegen 1500-1700*. *Historisch-morfologische atlas van de Rhein en de Waal*. Uitgeverij De Wildernis, Laag-Keppel 2020.
- Visser Geert, 'Verloren strijd tegen het water: de ondergang van kasteel Hulhuizen'. In: *Gendt tussen stad en dorp*, 75-80.
- Idem, 'De Waal bij Hulhuizen, Gendt en Erlecom'. In: *Ganita mare*, jrg. 27 (2020), nr. 4, 3-12.
- Wiel, Hans van der, 'Kasteel Hulhuizen'. In: *Ganita mare*, jrg. 30 (2023), nr. 1, 24-29.

Geert Visser

Fotopresentatie op 18 april met Henk Klaassen

In de volle zaal, deze keer bij De Klok was het goed vertoeven zou men kunnen zeggen. Henk Klaassen is ondanks wat pijntjes toch gekomen en toonde zijn foto's. De foto's zijn mooi maar nog leuker was het commentaar dat hij erbij heeft.

Zoal belooft 'wandelde' hij vanaf Villa Ganita, langs het mooie zicht op de Poelwijk met toren, waar Ambiorix met zijn zus een tijdje woonde, langs het klooster dat zorgcentrum werd. Hij toonde een foto van de bouw kelder/parkeergarage. Daar werd dag en nacht door-gewerkt, een enorme klus. Tussen het klooster en de Poelwijk liep de rails waarover het treintje tufte. Het locomotiefje liep door de tunnel en tussen de boomgaarden en achter de huizen van de Nijmeegsestraat langs naar het 'gat van Smijers' het baggergat aan het Galgendaal waar de grond vandaan kwam voor de steenfabriek. Daar aangekomen wandelde hij via de oude boerderij van Burgers in de Kommerdijk door naar de aardbeienplukkers van Schouten en vervolgens naar de Hagevoort. Henk vertelde dat het kasteel Hagevoort aan de andere kant van de laan stond waar nu landbouwgrond is. Vervolgens via het Galgendaal naar de zuiveringsinstallatie waar altijd meeuwen te vinden zijn. Bij de boerderij van Toon Burgers bovenaan de dijk heeft vroeger een redoute gestaan. Redoutes zijn een soort uitkijkposten langs de rivier zodat men de vijand vroegtijdig zag aankomen.

Over de dijk 'wandelde' Henk richting Huis te Gendt, bij sommigen bekend als de Goudkust. Op de polder werpen we nog even een blik op het pomphuisje dat in 1927 werd gebouwd en in 1987 gesloopt zodat het water nu vrij de polder in kan lopen.

Bij de steenfabriek heeft hij nog een paar foto's gemaakt van de schoorsteenpijp die in 1946 werd gebouwd en in 1985 is gevallen. Na de steenfabriek gaat Henk nog even langs bij Gijs Udo en het verzamelstation van Frans van Nijenhof.

Als we dan toch op de polder zijn moet het toch ook even over Ken Watts gaan. Een spectaculaire foto van de sprong waarop de hele zaal spontaan lachend reageert. De bedoeling was natuurlijk dat hij over de Waal sprong maar helaas is hij niet erg ver gekomen. (Jammer voor Karel Witjes dat hij er vandoor ging zonder de rekening te betalen).

Over het water van de Waal voer de Mississippi nog even en ging Henk het dorp in waar de 'armenschool' en de openbare school nog te zien zijn gevolgd door de Waterstaat-kerk en de vooroorlogse St. Martinuskerk.

Hij eindigde met het bevrijdingsmonument waarop de namen van gesneuvelden staan waarna er een pauze was.

Ook na de pauze waren er nog veel foto's van vroeger te bekijken. Het Huis te Gendt, de werkverschaffing en de hervormde school. Een mooie foto van de tram die door Gendt liep en van de Gendtse molen. Vervolgens richting Haastert en het Landkruis, dat wat drukker bezocht werd dan tegenwoordig en kwam Het Broek met de berekar, Kaatje Lensen, de boerderijen van Stapel, het Kraaijenbosch, de Loohof en de Woerd.

Kortom er was genoeg te zien en te horen want Henk wist er veel en amusant over te vertellen.

Ria Schouten-de Haan

Welkom nieuwe leden

Uit Gendt, tenzij anders vermeld:

Dhr. P.A.M.E. Janssen
Dhr. J. Schennink
Dhr. H. te Riele, Rotterdam
Dhr. K. Bouwman
Mevr. T. Rosema
Mevr. M. Scholten
Mevr. C. Jacobs
Mevr. R. Koderitsch-Lap
Dhr. T. Hoekstra, Arnhem

Wij hebben nu 967 leden!

Aanwinsten

Ontvangen van:

R. Milder, Boek begroting, inkomsten en uitgaven van de gemeente Gendt 1971

Schutterij St.Sebastinus, 75 jaar Gelderse Schuttersfederatie (jubileumboek)

Ingrid van Harn, Foto Vincentiusvereniging, boekje 150 jaar Vincentiusvereniging, doos plastic zichtmappen

Leanne Bisselink, Diploma's vakbekwaamheid schildersbedrijf en oorkonde en certificaat 'Harmonie Sint Cecilia' van haar vader Theo Bisselink

Fam. Wannet, Bidprentjes

Marian Lamers, Tegel Medos (wit) Kersenfeest 1997, foto's: Gendt 750 met Herman Emink, bezoek Geertsema Gendt 11-2-1981, Bej.huis Gendt 23-5-1985, speeltuin Thorbeckeplein 2-11-1979

Anita van Driel-Hendriks heeft van de vis-specialist De Laak uit Babberich 3 tekeningen, 2 prentbriefkaarten gekregen. Ze heeft die aan de kring geschonken.

Overleden

Wegens **overlijden** hebben wij afscheid moeten nemen van ons (familie)lid:

Dieneke Schaars-Rasing
Weduwe van Herman Schaars
Geboren 5 oktober 1926
Overleden 17 februari 2023

Josephina Johanna Rooding-Bergervoet
Weduwe van Cornelis Henricus Rooding
Overleden februari 2023

Petra Wannet-Uijen
Weduwe van Ben Wannet
Geboren 13 mei 1939
Overleden 8 maart 2023

Paul Penninx
Echtgenoot van Corrie Penninx-Rasing
Geboren 21 februari 1949
Overleden april 2023

Bart Gerdson
Echtgenoot van Trudie Gerdson-Joosten
Geboren 24 juni 1946
Overleden 24 maart 2023

Chris Janssen
Weduwnaar van Anny Janssen-Teunissen
Geboren 23 augustus 1929
Overleden 25 mei 2023

Wij hopen dat de naasten en vrienden veel troost en steun krijgen van hun omgeving.

Verhuisd of ander e-mail?

De laatste tijd zijn er veel mensen verhuisd. Helaas krijgen wij dat vaak niet door en merken we pas als ons kringblad al bezorgd is. Dus graag tijdig doorgeven aan

ledenadministratie@historischekringgente.nl

Als u een ander adres hebt of van e-mailadres veranderd bent. Per e-mail blijft u door onze nieuwsbrief van actuele zaken op de hoogte.

Bestuur Historische Kring Gente

Voorzitter: René Derksen,
voorzitter@historischekringgente.nl

Secretaris: Ria Niënhaus-Brussen,
info@historischekringgente.nl

Penningmeester: Geert Witjes,
geertwitjes@hotmail.nl

Fysiek foto- en knipselarchief:
Riet Berends-Peters

Ledenadministratie: Mia Gerrits-Bouwman,
ledenadministratie@historischekringgente.nl

Presentaties: Henk Klaassen

Jaarprogramma en digitalisering foto's:
Ria Schouten-de Haan,
fotodocumentatie@historischekringgente.nl

Ons lidmaatschap loopt van januari t/m december.
Het lidmaatschap van de kring kost al jarenlang € 15,- en samen met het themaboek Terugblik € 22,-.

Met een cadeauabonnement maakt u iemand voor € 15,- voor een heel jaar lid en voor € 22,- krijgt men daarbij het jaarboek Terugblik.
Het abonnement stopt vanzelf op 1 januari.

Colofon:

e-mail: info@historischekringgente.nl
website: www.historischekringgente.nl
www.facebook.com/historischekringGente

Webmaster: Parini ICT

Redactie Ganita mare:
Mia Gerrits-Bouwman
Henk Klaassen
Ria Niënhaus-Brussen
Geert Visser

Onze redactie is te bereiken via bovenstaand e-mail adres, maar ook op de hiernaast genoemde e-mailadressen.

Kringgebouw: Villa Ganita
Nijmeegsestraat 19, 6691 CK Gendt

Betalingen:
Historische Kring Gente te Gendt
bank NL93 RABO 01164 26 705

Drukwerk Ganita mare:

Reintjes GmbH
Hammscher Weg 74
Kleve

Welkom op de maandagavond vanaf 20.00 uur en op de woensdagmorgen vanaf 09.30 uur.

Al is het maar voor de koffie